دولت طبق نظر مجلس، ۷ اصلاح مهم را در لایحه بودجه انجام داد

رئیس مجلس، با اشاره به زمان کمی که برای اتمام بررسی لایحه بودجه وجود دارد، گفت: اعضای کمیسیون تلفیق به صورت فشرده، بررسی اصلاحات دولت در لایحه بودجه را تا پایان روز جمعه به اتمام می‌رسانند و صحن علنی یکشنبه هفته آتی وارد بررسی جزئیات می‌شود. محمدباقر قالیباف پس از تصویب کلیات لایحه اصلاح شده بودجه سال ۱۴۰۰ با بیان این‌که مجلس از همان ابتدا طی جلساتی که با دولت گذاشت با تفاهم و توافق موضوعات را پیش برد، گفت: لایحه اول جهت حل مشکلات مردم در کمیسیون تلفیق به تصویب رسید.

وی افزود: دولت مجددا لایحه اصلاحی بودجه را داد که طی آن حدود هفت مورد اصلاح صورت گرفت و مجلس نیز امروز با رأی بالایی با اصلاحات موافقت کرد که اکنون این لایحه جهت بررسی اصلاحات به کمیسیون تلفیق ارسال می‌شود. پس از آن، لایحه در سامانه بارگذاری می‌شود و نمایندگان و کمیسیون‌ها، ۴۸ ساعت فرصت دارند تا پیشنهادهای خود را ارائه کنند./ خانه ملت

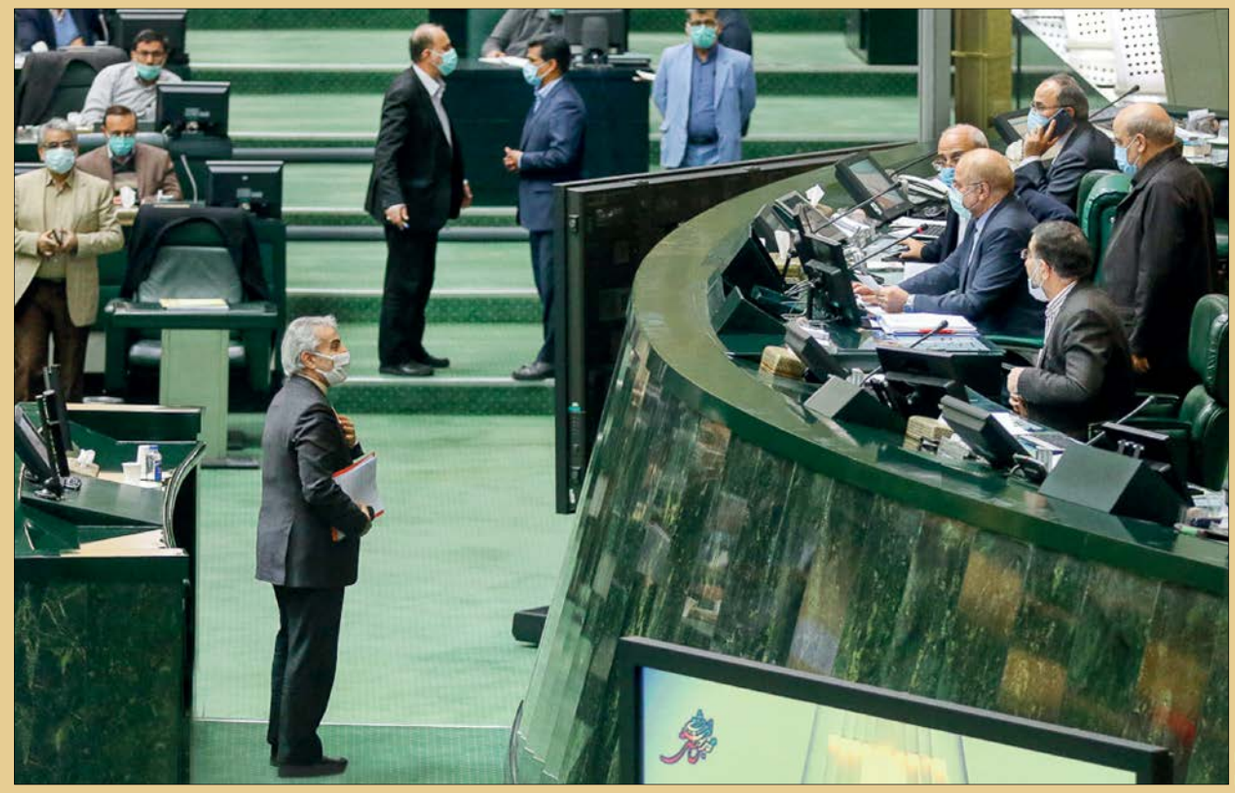

عکس: میزان

کلیات لایحه بودجه پس از بازنویسی توسط دولت در مجلس تصویب شد در این نسخه جدید چه تغییراتی ایجاد شده است؟

دولت بودجه را اصلاح کرد، مجلس پذیرفت

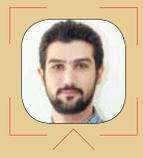

محمدحسین علی‌اکبری

اقتصاد

۱۲ آذر، زمانی که بودجه از سوی حسینعلی امیری، معاون پارلمانی رئیس جمهور در کمتر از ۲۰ ثانیه تقدیم مجلس شد، انتظار می‌رفت نمایندگان از این وضع راضی نباشند و کمیسیون تلفیق مجلس هم با استفاده از اختیارات خود بندهای بودجه را تغییر داد که حذف ارز ترجیحی در این میان جنجال به راه‌انداخت و دولت بر تداوم این ارز پافشاری داشت که در نهایت هم این اختلافات به رد کلیات بودجه منجر شد. ۱۴ بهمن، زمانی که بودجه به صحن علنی آمد، برخلاف روز تحویل لایحه به مجلس که حسن روحانی رئیس جمهوری، اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس جمهوری و محمدباقر نوبخت، رئیس سازمان برنامه و بودجه حضور نیافتند، نوبخت در صحن علنی حاضر شد تا با لحنی تند از شاکله بودجه‌ای که کمیسیون تلفیق بودجه ۱۴۰۰ تصویب کرده انتقاد کند. همین صحبت‌های تند باعث شد نمایندگان به جای تصویب لایحه بودجه، به رد آن رای دهند. دیروز پس از دو هفته، سازمان برنامه و بودجه سند مالی سال آینده را به مجلس آورد. این بار اما لحن نوبخت، معاون رئیس جمهوری بسیار آرام بود و مجلس هم برای تداوم این آرامش به کلیات لایحه رای مثبت داد. از این رو جام جم بررسی کرده که بودجه‌ای که دیروز به مجلس رسیده با بودجه‌ای که در آذرماه راهی بهارستان شده بود، چه تفاوتی دارد.

اصلاحات بودجه با نظر مجلس

دیروز لایحه بودجه سال آینده به مجلس رسید و توسط محمدباقر نوبخت، معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه تحویل نمایندگان شد. محمدباقر نوبخت که در رد بودجه در ۱۴ بهمن نقش اساسی داشت، دیروز با رویکرد تعاملی پشت تریبون صحن علنی مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و از پیشنهادهای نمایندگان تقدیر کرد. نمایندگان در نشست علنی دیروز مجلس در جریان بررسی کلیات لایحه بودجه با تغییرات اصلاحی دولت برای سال ۱۴۰۰ کل کشور پس از استماع نظر موافقان و مخالفان، با کلیات این لایحه با ۲۱۱ رأی موافق، ۲۸ رأی مخالف و ۶ رأی ممتنع از مجموع ۲۵۲ نماینده حاضر در صحن مجلس موافقت کردند. رأی بالای نمایندگان حکایت از آن داشت که دولت بخشی از اصلاحات موردنظر مجلس را انجام داده و به‌نوعی نظر مجلس تأمین‌شده است.

نوبخت با اشاره به موضوع بخشنامه طول سال مالی و اتمام آن در ۲۹ اسفند که از جانب ریاست مجلس مورد سوال قرار گرفت، گفت: «طبق برنامه‌ریزی سازمان برنامه و بودجه، برای ایجاد تسهیل و افزایش بهروری، اعتبارات اگر این زمان محدود به ۲۹ اسفند شود بسیاری از دستگاه‌ها اقدام به سرعت‌بخشی در جذب هزینه‌ها می‌کنند که این سرعت‌بخشی لزوما منجر به بهبود کار نخواهد شد، به همین جهت بخشنامه‌ای صادر شد که تقدیم رئیس مجلس می‌شود و دستگاه‌های اجرایی با همان روال سابق کار خود را ادامه خواهند داد.»

وی اضافه کرد: «پس از بازگشت بودجه ما فرصت داشتیم منابع مربوط به مابه‌التفاوت بالای ۲۰ درصد را اصلاح کنیم و حداقل ۴۰ هزار میلیارد تومان از این محل سقف منابع لایحه تقلیل پیدا کرد. در مواردی همچون آبخیزداری و شرکت‌های دانش‌بنیان نیز که در سقف جداول قرار گرفته بودند، دقیقا مدنظر مجلس اصلاح شد. اما همه این اقدامات همراه با کاهش هزینه صورت گرفت.» این مقام مسوول در دولت دوازدهم ادامه داد: «هر چند ۵۳ هزار میلیارد تومان مصارف را برای تبصره ۴ در ارتباط با تقویت بنیه دفاعی افزایش داده‌ایم، اما ۴۰ هزار میلیارد تومان صرفه‌جویی در سایر هزینه‌ها انجام شده است. نوبخت گفت: «در اصلاحیه قبلی همه ۵۳ هزار میلیارد تومان از طریق فروش اوراق تأمین می‌شد، اما با توجه به نظر نمایندگان این موضوع به حداقل ممکن کاهش یافت. در واقع ۳۵ هزار میلیارد تومان از حجم فروش اوراق کاهش یافته است؛ به نوعی ضمن کاهش هزینه‌ها، برای بهره‌مندی از منابع نیز در بخش فروش اوراق شاهد کاهش هستیم که یکی از ویژگی‌های این بودجه به شمار می‌رود.»

رئیس سازمان برنامه و بودجه کل کشور افزود: «با توجه به تلاش‌های کمیسیون تلفیق مجلس، هماهنگی‌های مناسبی با وزیر اقتصاد صورت گرفت و حداقل ۴۹ هزار میلیارد تومان منابع مالیاتی و سایر موارد افزایش یافت؛ به عبارتی نه‌تنها مقدار فروش نفت را افزایش ندادیم، بلکه منابع درآمدی جدیدی از محل‌های مناسب شناسایی و افزایش یافت.»

نوبخت با اشاره به نظر مجلس نسبت به حذف ارز ترجیحی بیان کرد: «با توجه به این‌که نباید تکانه جدیدی به بازار کالا و قیمت‌ها وارد شود، توافق شد در شش ماهه اول ارز ترجیحی حفظ شود، اما در راستای نظر برخی از افراد مبنی بر یکسان‌سازی قیمت ارز و شفاف‌سازی در این حوزه بسترها آماده می‌شود تا علاوه بر این‌که به قیمت‌ها تکانه جدیدی وارد نشود، این حوزه نیز اصلاح شود.»

مسؤولان سازمان برنامه‌وبودجه کشور در این‌باره می‌گویند دولت هرماه بخشی از اقلام کالاها را از فهرست کالاهای اساسی خارج می‌کند تا قیمت‌ها تحت کنترل باشد. ضمن این‌که برای حذف ارز ترجیحی باید ذخیره آن کالا برای تنظیم بازار به میزان کافی موجود باشد.

افزایش اعتبارات عمرانی و تغییر در نظام پرداخت حقوق

اعتبارات عمرانی از حدود ۱۰۴ هزار میلیارد تومان به ۱۰۹ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است که می‌تواند تاحدی مطالبه نمایندگان مجلس برای تکمیل پروژه‌های عمرانی نیمه‌تمام در مناطق مختلف کشور را محقق کند. تغییر مهم دیگری که در اصلاحیه بودجه به‌عمل آمده است، مربوط به حقوق‌های بالاست که در لایحه بودجه سقفی برای حقوق‌های پیش‌بینی نشده بود و نگرانی از تکرار پدیده حقوق‌های نجومی وجود داشت که پس از مصوبه تلفیق در این زمینه و هشدار نمایندگان مجلس، اکنون سقف مشخصی برای حداکثر حقوق قرار داده شد تا میزان پرداختی به کارکنان دولت، از عدالت بیشتری برخوردار شود. افزایش حق تعرفه واردات گوشی‌های هوشمند لوکس، اصلاح حق پروانه اپراتورها و اصلاح درآمد دولت از حق امتیاز معادن، از دیگر اصلاحات انجام‌شده در بودجه سال ۱۴۰۰ است.

در هر صورت مطالبه جدی مجلس برای اصلاح بودجه موجب شده است دولت در عمل مجبور به پذیرش برخی تغییرات و اصلاحات شود. گرچه این تغییرات تا رسیدن به بودجه‌ای که حداقل‌های مطلوب را داشته باشد، فاصله دارد. اما نشان داد همان‌گونه که مجلس با پیگیری طرح‌هایی نظیر طرح‌های یارانه کالاهای اساسی، مالیات بر خانه‌های خالی و اقدام راهبری مجلس برای مقابله با تحریم‌ها، توانست دولت را تاحدی به تحرک وادارد، در موضوع بودجه نیز توانست دولت را ملزم به پذیرش و اعمال برخی اصلاحات کند؛ اگرچه مجلس در بررسی جزئیات بودجه باید اصلاحات جدی تری نیز در بودجه ۱۴۰۰ انجام دهد.

دولت در لایحه اولیه بودجه، سهم صندوق توسعه از منابع حاصل از صادرات نفت و میعانات گازی را برخلاف قانون برنامه ۲۰ درصد در نظر گرفته بود و تصمیم داشت مابه‌التفاوت آن تا ۳۸ درصد را به عنوان استقراض از صندوق توسعه ملی بردارد که با شروط تعیین‌شده از سوی رهبر معظم انقلاب روبه‌رو شد و با توجه به اعتراض مجلس به این برداشت که عملا وابستگی بودجه به نفت را افزایش می‌داد، دولت مجبور به عقب‌نشینی و حذف این استقراض شد.

کاهش وابستگی به نفت

براساس سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی که امروز سالروز ابلاغ آن از سوی رهبر معظم انقلاب به دولت یازدهم است، فروش نفت باید هدفمند باشد و وابستگی بودجه به نفت باید کاهش یابد. به این معنا که دولت برای پوشش هزینه‌های جاری خود نباید متکی به فروش نفت باشد. آنچه پیشتر در بودجه در نظر گرفته شد فروش روزانه نفت به میزان دومیلیون و ۳۰۰ هزار بشکه در روز بود که قبول این موضوع این پیام را به دنیای غرب و تحریم‌کنندگان می‌داد، هر طور که می‌شود باید تحریم‌ها کنار گذاشته شود. کمیسیون تلفیق بودجه در زمان بررسی لایحه بودجه به این موضوع انتقاد کرد و اکنون خبرها حاکی است که دولت میزان فروش نفت را در اصلاحیه بودجه به ۱/۵ میلیون بشکه کاهش و در عوض قیمت نفت را افزایش داده است که با توجه به روند فعلی قیمت نفت، منطقی و قابل تحقق به نظر می‌رسد. در اصلاحات به‌عمل آمده میزان اوراق مالی برای تأمین منابع بودجه کاهش یافته است، به‌طوری که از ۱۷۸ هزار میلیارد تومان، به ۱۲۸ هزار میلیارد تومان رسیده است. به این ترتیب مطالبه مجلس برای این که دولت آینده کمتر تحت فشار تعهدات ایجاد شده دولت فعلی قرار گیرد، تاحدی محقق شده است. همچنین ۴/۴ هزار میلیارد تومان در هزینه‌های شرکت‌های دولتی صرفه‌جویی شده و منابع حاصله صرف تأمین بخشی از منابع عمومی بودجه شده است.

جزئیات منابع و مصارف بودجه ۱۴۰۰

مژگان خانلو، سخنگوی ستاد بودجه درباره درآمدهای نفتی به جام‌جم گفت: درآمد دولت از محل فروش نفت به میزان ۱۹۹ هزار میلیارد تومان دارای مفروضاتی است. قبلا صادرات دومیلیون و ۳۰۰ هزار بشکه نفت را با بشکه‌ای ۴۰ دلار و متوسط نرخ ارز ۱۱ هزار و ۵۰۰ تومان در نظر گرفته بودیم که پس از کسر سهم صندوق و کسورات دیگر ۱۹۹ هزار میلیارد تومان نصیب دولت می‌شد و اکنون هم همین درآمد را در نظر گرفتیم که از محل صادرات نفت تا این حد درآمد داشته باشیم.

وی تصریح کرد: متاسفانه برخی تاکید دارند میزان صادرات نفت و میزان نرخ ارز و حاصل‌ضرب آن حتما باید مشخص باشد در حالی که ممکن است افزایش نرخ اتفاق بیفتد و یا صادرات افزایش داشته باشد و از سوی دیگر نرخ تسعیر ارز تغییر کند که هرکدام از این سه آیتم دولت را به درآمد مذکور می‌رساند.

سخنگوی ستاد بودجه به افزایش درآمدهای مالیاتی اشاره کرد و افزود: دولت از محل دریافت مالیات اشخاص حقوقی غیردولتی ۳۵۰۰ میلیارد تومان درآمد در نظر گرفته که فرارهای مالیاتی نیز در این بخش گنجانده شده است. اگر سامانه سازمان امور مالیاتی تکمیل شود این درآمد به‌مراتب قابل افزایش خواهد بود.

خانلو ادامه داد: برخی افراد در شرایط کرونایی درآمدشان افزایش پیدا کرد و طبیعتا مالیات‌شان هم باید رشد داشته باشد. همچنین ۵۶۰۰ میلیارد تومان مالیات بر درآمد در نظر گرفته شده و ۳۹۰۰ میلیارد تومان نیر مالیات بر ثروت دریافت خواهد شد. وی با بیان این‌که امسال نیز مالیات بر خانه‌های خالی اجرایی می‌شود تصریح کرد: بخش عمده مالیات مربوط به مالیات بر ارزش افزوده است که ۱۰ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان در نظر گرفته شد.

سخنگوی ستاد بودجه درباره ارز ترجیحی توضیح داد: در متن لایحه بودجه آمده به دولت اجازه داده می‌شود با توجه به شرایط اقتصادی، سیاسی و بین‌المللی ۱۴۰۰ متناسب با شرایطی که پیش خواهد آمد به‌صورت تدریجی در مورد ارز ۴۲۰۰ تومانی تصمیم‌گیری خواهد شد. این نه به معنای ابقای ارز ترجیحی و نه به معنای حذف آن است و بستگی به شرایط سیاسی و اقتصادی کشور دارد. اکنون پنج قلم کالا بیشتر ارز ترجیحی دریافت نمی‌کنند و دولت به صورت تدریجی تعداد اقلام کالاهای اساسی را کاهش داد.

خانلو درباره میزان واگذاری سهام به میزان ۱۲۵ هزار میلیارد تومان گفت: ۳۵ هزار میلیارد تومان برای واگذاری سهام اضافه شده که گیرندگان این سهام صندوق‌ها هستند و بابت رد دیون پرداخت خواهد شد. امسال هم صندوق بازنشستگی و سازمان تامین اجتماعی از دولت بابت طلب‌هایشان را دریافت کردند و سال آینده هم به همین روال خواهد بود.

اصلاحات ۴۰ درصدی بودجه

محسن زنگنه، رئیس کمیته اصلاح ساختار بودجه در این‌باره به جام‌جم گفت: «پیام مثبت سند مالی سال ۱۴۰۰ این است که دولت به جای تقابل با مسیر مجلس اکنون همراه شده و رویکرد تعاملی پیش‌گرفته است اما اصلاحاتی که انجام داده بین ۳۰ تا ۴۰ درصد است.»

وی افزود: «آن چیزی که به‌عنوان سند مالی کشور به مجلس رسیده نتوانسته دغدغه‌ها را رفع کند اما نمایندگان به دلیل همراهی دولت پاسخ آنها را با رای بالا به کلیات لایحه بودجه دادند.»

عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس به تغییرات لایحه بودجه اشاره کرد و گفت: «در بحث فروش نفت درآمدها واقعی شده و همچنین درآمدهای غیرنفتی افزایش داشته است. این در حالی است که برداشت از صندوق توسعه ملی و پیش فروش نفت از لایحه بودجه حذف شده و در کنار آن هزینه‌ها حدود ۴۰ هزار میلیارد تومان کاهش یافته است.»

زنگنه از نظم بخشی در پرداخت حقوق و دستمزد در بودجه ۱۴۰۰ سخن گفت و تصریح کرد: «دولت در نظر گرفته بود به میزان دو میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه و هر بشکه ۴۰ دلار، درآمد حدود ۲۰۰ هزار میلیارد تومانی داشته باشد. اما اکنون رقم هر بشکه را ۵۰ دلار در نظر گرفته که این افزایش نرخ از میزان فروش نفت در بودجه می‌کاهد. اکنون نفت در بازارهای جهانی ۵۸ دلار قیمت دارد.»

به گفته وی، دولت مالیات‌ها را ۲۵ هزار میلیارد تومان افزایش داده و بندی را در بودجه در مورد حقوق گمرکی پیش‌بینی کرده که براساس آن وظیفه دارد حقوق گمرکی را تعدیل کند. همچنین در تبصره یك، ارز ترجیحی را کاهش و آن را برای حوزه عمرانی پیش‌بینی کرده است، به گونه‌ای که اعتبارات این حوزه ۲۰ درصد افزایش یافته و درواقع دولت ۲۰۰ تا ۲۵۰ هزار میلیارد تومان در اصلاحیه تغییرات ایجاد کرده و همچنین بسیاری از تبصره‌هایی که بی‌انضباطی بودجه را افزایش می‌داد، حذف کرده است.

بنابراین تغییرات انجام شده در اصلاحیه بودجه، پیروزی بزرگی برای مجلس یازدهم و ملت به شمار می‌رود. زنگنه در مورد ارز ترجیحی توضیح داد: «دولت قرار است از ماه اول فعالیت در سال آینده، اقدامات را برای حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی فراهم کند تا فشار روانی بر این موضوع کاهش یابد.»

چالش‌های ارز ترجیحی

مهم‌ترین نقد مجلس یازدهم به لایحه بودجه ۱۴۰۰، تداوم توزیع ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی بود که نمایندگان عنوان می‌کردند این ارز به دلیل این‌که از هدف خود دور شده، باید حذف شود. این در حالی است که دولت برای واردات کالای اساسی هشت میلیارد دلار و سه میلیارد دلار برای واردات دارو، جمعا ۱۱ میلیارد دلار در نظر گرفته بود که با مخالفت نمایندگان مجلس روبه‌رو شد. کمیسیون تلفیق در جریان بررسی لایحه بودجه ارز ۴۲۰۰ تومانی را حذف و از محل مابه‌التفاوت این نرخ تا ۱۷ هزار و ۵۰۰ تومان، مصارفی مانند افزایش دو برابری یارانه‌ها در نظر گرفت. دیروز هم نوبخت معاون رئیس جمهوری وعده داد دولت طبق نظر مجلس الزامات حذف ارز ترجیحی را طی شش ماه فراهم می‌کند و این در حالی است که در بهار سال آینده انتخابات ریاست جمهوری برگزار می‌شود و دولت در مردادماه باید اختیارات را به دولت بعدی واگذار کند.

کاهش تراز عملیاتی منفی

از دیگر انتقادات مجلس به لایحه بودجه تراز عملیاتی منفی ۳۲۰ هزار میلیارد تومانی بود. تراز عملیاتی به این معناست که دولت برای مخارج جاری خود تا چه اندازه علاوه‌بر درآمدهای واقعی (درامدهای مالیاتی و گمرکی) به فروش نفت، واگذاری دارایی‌ها و استقراض متکی است. از این جهت کسری ۳۲۰ هزار میلیاردی به این معناست که در لایحه بودجه ۱۴۰۰ برای تامین هزینه‌های جاری، باید ۳۲۰ هزار میلیارد تومان از طریق فروش نفت، واگذاری دارایی‌ها و استقراض تامین کرد که این تراز منفی در اصلاحیه بودجه با افزایش درآمدهای مالیاتی و کاهش هزینه‌های جاری گرچه در حد اندك، ۳۴ هزار میلیارد تومان کمتر شده و در حقیقت بهبود یافته است.

نظر مخالفان بودجه

علیرضا سلیمی	دولت علت افزایش هزینه‌کردها در لایحه اصلاحی را شفاف بیان کند.
محمد وحیدی	بی‌انضباطی مالی گسترده در بودجه وجود دارد و اعتبارات دستگاه‌های دولتی و هزینه‌های جاری افزایش داشته است.
مصطفی میرسلیم	درآمدهای لایحه بودجه اصلاحی دولت واقعی نیست و درآمدهای مالیاتی به‌خوبی مشخص نشده است.
روحا... ایزدخواه	لایحه بودجه دست ما را در مقابل دشمنان می‌بندد و وابستگی بودجه به نفت در لایحه کماکان پابرجاست.
لطفا... سیاهکلی	دولت برای کاهش کسری بودجه هیچ اقدامی انجام نداده است و وابستگی به نفت همچنان وجود دارد.
سید علی موسوی	شیب اصلاحیه لایحه بودجه به سمت محرومیت‌زدایی نیست.
اللهویردی دهقانی	۵۰ درصد بودجه به نفت وابسته است و منابع لایحه بودجه پایدار نیست.
غنی نظری‌خانقاه	عدم رفع مشکلات موجود بودجه ۱۴۰۰ در لایحه اصلاحی و نادیده گرفتن معیشت اقشار آسیب‌پذیر.

نظر موافقان بودجه

کاظم دلخوش	فرصت مجلس به دولت باعث اصلاح هفت بخش لایحه بودجه شد.
محمد صفری	اصلاحات مدنظر در کمیسیون تلفیق و صحن صورت می‌گیرد.
علی بابایی کارنامی	دولت شش بند مدنظر مجلس در لایحه بودجه را اصلاح کرده است.
شمس‌الدین حسینی	تایید کلیات بودجه به معنای تایید جزئیات نیست، با رأی مثبت به کلیات، باید جزئیات را در صحن علنی بررسی کنیم.
محسن زنگنه	دولت ۴۰ درصد دغدغه‌های مجلس را در لایحه اصلاح کرد و دولت متعهد شده ظرف شش ماه ارز ترجیحی را حذف کند.
گودرزوند چگینی	اشتراکات مثبت لایحه اصلاحی دولت با مصوبات کمیسیون تلفیق.
مهدی طغیانی	گام دولت در اصلاح لایحه بودجه مدنظر مجلس؛ کمیسیون تلفیق گام بزرگ‌تر اصلاحی را بردارد.
مجتبی رضاخواه	آقای بایدن؛ تحریم ابزاری برای مذاکره با شما نیست؛ درصورت عدم لغو تحریم‌ها نیز کشور را اداره می‌کنیم.